

**KDO (VSE) MISLI
'BEGUNSKO KRIZO':
doživljanja,
imaginariji,
refleksije**

Znanstveni simpozij
Ljubljana, 14. april 2016

Pedagoški inštitut,
Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU
ter
Mirovni inštitut

Kdo (vse) misli »begunsko krizo«: doživljanja, imaginariji, refleksije
Zbornik povzetkov znanstvenega simpozija

Uredila: Ana Mlekuž

Oblikovanje in prelom: Ana Mlekuž

Izdajatelj/založnik: Pedagoški inštitut

Zanj: Igor Žagar Žnidaršič

Dostopno na:

http://novice.pei.si/wp-content/uploads/sites/2/2016/04/zbornik_simpozij_3.pdf

© 2016 Pedagoški inštitut, Ljubljana

ISBN

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

314.151.3-054.73(082)(0.034.2)

KDO (vse) misli begunsko krizo [Elektronski vir] : doživljanja, imaginariji, refleksije : zbornik povzetkov znanstvenega simpozija : znanstveni simpozij, Ljubljana, 14. april 2016 / uredila Ana Mlekuž. - El. knjiga. - Ljubljana : Pedagoški inštitut, 2016

Način dostopa (URL): http://novice.pei.si/wp-content/uploads/sites/2/2016/04/zbornik_simpozij_3.pdf

ISBN 978-961-270-242-7 (pdf)

1. Mlekuž, Ana

284432128

KAZALO

Exodus v post-demokraciji: begunci kot jezdeci apokalipse	6
<i>dr. Igor Ž. Žagar, Pedagoški inštitut in Univerza na Primorskem</i>	
Doživljanje begunske krize skozi historično perspektivo: pregnanci, izgnanci in ekonomski migranti v ogledalu slovenskega kolektivnega spomina	7
<i>dr. Mirjam Milharčič Hladnik, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU</i>	
Kaj sploh lahko hoče begunec ali begunka?	8
<i>dr. Vlasta Jalušič, Mirovni inštitut</i>	
Kako misliti izkušnje migrantov k in beguncev k?	9
<i>dr. Uršula Lipovec Čebbron, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani</i>	
Mladoletni migranti brez spremstva v migracijskih in azilnih postopkih slovenskega sistema	10
<i>dr. Mateja Sedmak, Fakulteta za humanistične študije Univerze na Primorskem</i>	
Doživljanje otrok brez spremstva	11
<i>mag. Franci Zlatar, Slovenska filantropija</i>	
Življenje na meji	12
<i>dr. Lana Zdravkovič, Mirovni inštitut</i>	
Skupno odpiranje Evrope	13
<i>dr. Andrej Kurnik, Fakulteta za družbene vede Univerze v Ljubljani</i>	
O družbeni razliki	14
<i>dr. Jelka Zorn, Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani</i>	

Spoštovani udeleženci!

T.i. 'begunska kriza' je v ospredje postavila problematiko, ki je bila do nedavnega skoraj izključna domena raziskovalcev na področju migracij, azilnih politik ter humanitarnega prava. Ob odprtju t.i. 'balkanske migracijske poti' ter dogodkih, ki so temu sledili, se je pozornost medijev in širše strokovne javnosti [ter politike] preusmerila v iskanje odgovorov, ki bodo zagotovili ustrezne rešitve za posamezne probleme in izzive. Kljub temu pa je medijsko poročanje o 'begunski krizi' v veliki meri pustilo ob strani številne izkušnje raziskovalcev in predstavnikov nevladnih organizacij, ki so jih na terenu srečevali.

Znanstveni simpozij *Kdo (vse) misli 'begunsko krizo': doživljanja, imaginariji, refleksije*, katerega namen je poglobiti razumevanje migracij in begunstva, ima namen predstaviti različne razsežnosti tega družbenega fenomena ter analizirati izkušnje različnih deležnikov, ki se ukvarjajo s to problematiko. Na simpoziju bo svoje prispevke predstavilo 9 referentov in referentk, ki jim bo sledila diskusija z udeleženci in udeleženkami.

ORGANIZACIJSKI ODBOR:

dr. Marina Lukšič Hacin, dr. Neža Kogovšek Šalomon, Ana Mlekuž,
dr. Mitja Sardoč in dr. Igor Ž. Žagar

PROGRAM ZNANSTVENEGA SIMPOZIJA

Kdo (vse) misli 'begunsko krizo': doživljanja, imaginariji, refleksije

9.00 - 9.15	Pozdravni nagovori: <i>dr. Marina Lukšič Hacin</i> , Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije <i>dr. Neža Kogovšek Šalamon</i> , Mirovni inštitut <i>dr. Igor Ž. Žagar</i> , Pedagoški inštitut
9.15 - 10.45	SEKCIJA I
	Exodus v post-demokraciji: begunci kot jezdec apokalipse <i>dr. Igor Ž. Žagar</i> , Pedagoški inštitut in Univerza na Primorskem
	Doživljanje begunske krize skozi historično perspektivo: pregnanci, izgnanci in ekonomski migranti v ogledalu slovenskega kolektivnega spomina <i>dr. Mirjam Milharčič Hladnik</i> , Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU
	Kaj sploh lahko hoče begunec ali begunka? <i>dr. Vlasta Jalušič</i> , Mirovni inštitut
10.45 - 11.00	Odmor za kavo
11.00 - 12.30	SEKCIJA II
	Kako misliti izkušnje migrantov_k in beguncev_k? <i>dr. Uršula Lipovec Čebren</i> , Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
	Mladoletni migranti brez spremstva v migracijskih in azilnih postopkih slovenskega sistema <i>dr. Mateja Sedmak</i> , Fakulteta za humanistične študije Univerze na Primorskem
	Doživljanje otrok brez spremstva <i>mag. Franci Zlatar</i> , Slovenska filantropija
12.30 - 13.30	Odmor za kosilo
13.30 - 15.00	SEKCIJA III
	Življenje na meji <i>dr. Lana Zdravkovič</i> , Mirovni inštitut
	Skupno odpiranje Evrope <i>dr. Andrej Kumik</i> , Fakulteta za družbene vede Univerze v Ljubljani
	O družbeni razliki <i>dr. Jelka Zorn</i> , Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani

EXSODUS V POST-DEMOKRACIJI: BEGUNCI KOT JEZDECI APOKALIPSE

Igor Ž. Žagar

Republika Slovenija ima bogate izkušnje z begunci: od hrvaških in bosanskih beguncev iz začetka devetdesetih let prejšnjega stoletja, do beguncev iz (naraščajočih in množočih se) kriznih žarišč ob prelomu tisočletja, pa vse do aktualne globalne krize - ne toliko migrantske, kot politične, ideološke, humanitarne in krize vrednot -, s katero se Grčija tiho (= ob zainteresirani in namerni ignoranci in brezbriznosti EU) sooča že vse od 1. 2012, Slovenijo in njeno vlado pa je izpostavila kot eno najbolj ksenofobnih, zaprtih in domačijsko zatohlih združb, temelječih na "krvi in zemlji".

Namen pričujočega prispevka je dvojen. Najprej, predstaviti populistično-politični imaginarij o beguncih, kakor se kaže predvsem skozi raznovrstne medijske prispevke - pogosto bolj izbljuvke in ekskreme -, ki imaginarij nedvoumno spreminjajo v bestiarij, s pogosto bibličnimi razsežnostmi in referencami. Drugič, pokazati, kako demoniziranje beguncev, takšnih in drugačnih, ni nekaj novega ali morda posledica razsežnosti aktualne krize, temveč sega v same začetke novonastale države, v soočenje s hrvaškimi in predvsem bosanskimi begunci, ki so se v Slovenijo zatekli zaradi nasilnega razpada SFRJ. V nasprotju z vedno bolj bledečim historičnim spominom, ki danes slavi Slovenijo kot "domovino beguncev", bomo pokazali, da se je v teh slabih 25 letih radikalno razkrojil le populistični (ne)um: od "čefurjev" in "južnjakov" so slovenski tvorci populistično-političnega smetišča, ob široko razvitih slovenskih zastavah, prikorakali do "golazni", "gamadi" in "zaplinjevanja", nelagodje in sovražnost pa sta ostala enaka kakor pred 25 leti. Zgodovinske reference pa tudi.

**DOŽIVLJANJE BEGUNSKE KRIZE SKOZI HISTORIČNO
PERSPEKTIVO: PREGNANCI, IZGNANCI IN EKONOMSKI
MIGRANTI V OGLEDALU SLOVENSKEGA KOLEKTIVNEGA
SPOMINA**

Mirjam Milharčič Hladnik

Prispevek bo prikazal način reakcije na begunsko krizo, ki jo je izbrala raziskovalka v svojih javnih nastopih in v medijih. Od začetka krize jeseni 2015 je bila pogosto vabljen na različne dogodke in v različne medije, da bi pojasnila, kaj se dogaja; ob koncu krize in zaprtju Balkanske »Poti« spomladi 2016, pa da bi pojasnila, kako naj begunce integriramo v Evropi in Sloveniji. Prvi pojasnjevalni odgovor je vseboval podatke o zgodovinskih gibanjih slovenskega izseljevanja v zadnjih stopetdesetih letih, s posebnim poudarkom na preganjanju, izganjanju in begunstvu na slovenskem ozemlju zadnjih sto let. Drugi odgovor je vseboval podatke o sodobni zgodovini integracijskih procesov, s posebnim poudarkom na primerih dobrih praks integracije otrok migrantov v slovenski šolski sistem in lokalno okolje. Predstavljeni podatki in primeri dobrih praks so praviloma naleteli na veliko (za)čudenje, kar je po avtoricinem mnenju dober začetek poti od javnega ideološkega ne-mišljenja o »Drugih« k avto-refleksivnemu razmišljanju o nas.

KAJ SPLOH LAHKO HOČE BEGUNEC ALI BEGUNKA?

Vlasta Jalušič

V luči narave pravic, ki se kažejo kot zaščita »golega življenja«, se prispevek ukvarja z vprašanjem razmerja med posameznikom/posameznico in politično entiteto ali instanco, za katero se predpostavlja, da naj bi dajala pravno »zaščito«. Postavlja vprašanje, kaj v modernem in posttotalitarnem kontekstu »zaščita« beguncev sploh pomeni, »kaj« se ščiti in »pred čem«. To, da so begunci zaradi (ne)statusa depolitizirani in reducirani na zgolj življenje, iz perspektive človeškega življenja kot časovnega fenomena najbrž implicira samo eno in edino možno hotenje z njihove strani, ki pa se kaže kot popolnoma nesprejemljivo. V tem kontekstu prispevek pokaže na elemente nujne depolitizacije beguncev, ki so v osnovi njihove sedanje obravnave in ki prinašajo s seboj poseben bumerang učinek ter posebna vprašanja za »nas«.

KAKO MISLITI IZKUŠNJE MIGRANTOV_K IN BEGUNCEV_K?

Uršula Lipovec Čebtron

Na osnovi sedanje situacije migrantov_k in beguncev_k v Evropi in, ožje, v Sloveniji, bom v prispevku poskušala reflektirati nekatere postaje svojega raziskovanja in sodelovanja z migranti_kami in begunci_kami v zadnjih 15. letih. Predstavila bom določene metodološke dileme, s katerimi sem se srečevala v tem obdobju, obenem pa pokazala na nekatere pristope, ki jih ponujata sodelovalna etnografija in praksa militantnega, angažiranega raziskovanja. Obenem bom v predstavitvi na eni strani izpostavila problem humanitarizma in z njim povezanega viktimizacijskega diskurza, na drugi pa na pomen avtonomije migracij, ki nam omogoča uzreti migrante_ke, begunce_ke tako onstran varnostnega diskurza kot tudi diskurza žrtev.

MLADOLETNI MIGRANTI BREZ SPREMSTVA V MIGRACIJSKIH IN AZILNIH POSTOPKIH

Mateja Sedmak

V prispevku bodo predstavljena videnja in izkušnje mladoletnih migrantov brez spremstva z obstoječimi formalnimi praksami v slovenskih migracijskih in azilnih postopkih. Predstavljeni bodo rezultati mednarodnega projekta *V čigavo najboljšo korist? Analiza pravic mladoletnih migrantov brez spremstva skozi prizmo migracijskih in azilnih postopkov (MinAs)*, ki je potekal med leti 2014 in 2015 v okviru Znanstveno-raziskovalnega središča Univerze na Primorskem in ga je financirala Evropska komisija. V projekt je bilo vključenih več držav in sicer: Francija, Velika Britanija, Avstrija in Slovenija. Prispevek bo izpostavil predvsem pomanjkljivosti sistemske obravnave v sledenju otrokovih najboljših koristi in kršitve tega načela ter razkol med načelno definiranimi postopki in dejanskimi praksami kot jih vidijo mladoletni migranti brez spremstva, pa tudi strokovnjaki in osebje s katerimi mladoletni migranti brez spremstva prihajajo v stik. V tem okviru bodo predstavljeni postopki pridobivanja mednarodne zaščite, vloga zastopnika, spornost postopkov določanja mladoletnosti, namestitvev, finančna podpora, dostop do zdravstvenih storitev idr.

DOŽIVLJANJE OTROK BREZ SPREMSTVA

Franci Zlatar

Po definiciji so otroci brez spremstva vsi mlajši od 18 let, ki se nahajajo zunaj matične države in so brez spremstva staršev ali drugih zakonitih zastopnikov. V prispevku bom govoril o tem, kdo so otroci brez spremstva, ki prihajajo v Slovenijo, kako je za njih poskrbljeno, kakšni so njihovi življenjski pogoji, kaj doživljajo. Prav tako se bom v prispevku dotaknil doživljanj tistih, ki za otroke skrbijo: skrbnikov, zaposlenih v različnih institucijah, prostovoljcev in drugih. Čeprav bo v ospredju predstavitev doživljanj, se v prispevku ne bom mogel izogniti sistemskemu vidiku obravnave otrok brez spremstva v Sloveniji, ki bistveno vpliva in določa življenjske pogoje le-teh.

ŽIVLJENJE NA MEJI

Lana Zdravković

»Življenje na meji« je nujno za ohranjanje globalnega kapitalo-parlamentarizma. Je zapoved življenja, ki temelji na produkciji smrti. Zato politični tehnokrati in managerji družbe lahko s pravnimi podlagami normalizirajo kopičenje ljudi na makedonsko-grški meji, na grško-turški meji, na francosko-angleški meji. Zato lahko normalizirajo ograjo, oborožene vojake in policiste ter posebne ukrepe na evropskih mejah. Zato lahko normalizirajo dejstvo, da je »naše« dobro življenje pogojevano z zaničevanjem drugih življenj. A čeprav je pri migrantih to najbolj vidno, je nujna posledica normalizacije »življenja na meji« širitev na vse tiste, tudi »domačine«, ki popolnoma ne služijo nemoteni reprodukciji sistema (delavci, brezposelni, ženske, mladi, študenti, pripadniki različnih subkultur, istospolni ...).

»Begunsko krizo« je zato nujno misliti skupaj s krizo parlamentarne demokracije, to je krizo politične participacije, skupaj s krizo kapitalizma oz. neoliberalizma, to je krizo produkcijskega načina, ter skupaj s krizo nacionalne države, to je skupnosti, ki je zasnovana na zamišljeni homogeni etno-nacionalistični osnovi. Misliti »begunsko krizo« pomeni misliti sodobni rasizem, ki temelji na radikalni separaciji to je sistematični in učinkoviti konstituciji inferiorizirane in odvečne populacije. Misliti »begunsko krizo« zato nujno pomeni misliti begunce skupaj z »nami«. Misliti modele sobivanja, ki ne temeljijo na liberalno-religiozno-humanitarnem konceptu pomoči (ki izhaja iz strahu pred Drugim) temveč na emancipatornem boju za enakost kogar koli s komer koli, ki predpostavlja gradnjo politične skupnosti za vse, brez Drugega.

SKUPNO ODPIRANJE EVROPE

Andrej Kurnik

Poletje migracij je nepovratno odprlo Evropo. Konservativna reakcija je silovita, potencial za oživitev projekta dekolonizacije v sami matici kolonizacije nič manjši. Izbruh tako imenovane begunske krize me je dosegel na raziskovalnem potovanju po Latinski Ameriki, kjer sem zbiral gradiva o novi generaciji anticolonialnega in antikapitalističnega boja. Angažma okrog balkanske poti sem zato v veliki meri premišljeval skozi izziv dekolonizacije misli. V predstaviti se bom tako osredotočil na razumevanje begunskega in migrantskega boja kot anticolonialnega boja in na možnosti odprtja druge fronte, solidarnosti kot skupnega boja.

O DRUŽBENI RAZLIKI

Jelka Zorn

V prispevku bomo poskušali odgovoriti na vprašanje, kaj večja družbeno razdaljo med begunci in domačini in obratno, kaj lahko storimo za njeno zmanjševanje (na primer v pedagoškem procesu). Izhajamo iz prepričanja, da je popularno zavračanje beguncev rezultat povečevanja družbene razdalje, ta pa je rezultat rasizma na institucionalni in družbeni oz. kulturni ravni. Čeprav obstajajo mnoge razlike med begunci/begunkami in slovenskimi državljani/državljkami, pa radikalni humanistični pristop poudarja enako človeškost vseh in s tem nevtraliziranje (kulturnih) razlik.

